

Školní kolo Olympiády v českém jazyce 2008/2009 – 35. ročník

I. kategorie

Počet bodů:

Jméno: Škola:

Přečtěte si úryvek z televizního interview (jsou na něm založeny úkoly 1–5):

Když jsem se listovala Vaší knihou, zaujala mne Vaše poněkud nabroušená poznámka: „Řada geologů (Jiří Kukla a další) celkem jasně dokazují, že doba ledová začíná oteplováním.“

1. V souvětí uvozujícím citát z knihy došlo k drobnému přeřeknutí novinářky. Navrhněte dva různé způsoby, jak toto přeřeknutí opravit, přičemž však vždy smíte změnit (nikoliv škrtnout) pouze jediné slovo, a to pokaždé jiné.

2. a) Uveďte náležitě podoby následujících rčení.
 - i. *Má pěkně nabroušený palec:*

 - ii. *Přiběhla s ušima navrch hlavy:*

 - iii. *Neví, kde mu noha stojí:*

 - iv. *Pro groš by si nechal zuby vrtat:*b) Vysvětlíte význam jednotlivých rčení tak, že do následujících vět doplníte vždy jedno vhodné přídavné jméno.
 - i. Je _____.
 - ii. Je _____.
 - iii. Je _____.
 - iv. Je _____.

3. Uveďte, v kterých z následujících vět můžeme vypustit shodný přívlastek, aniž by se podstatně změnil smysl věty, a vysvětlíte, proč je to možné právě v těchto větách (věty přitom nijak jinak neměňte).
 - a) *Tato poznámka mne zaujala: „Doba ledová začíná oteplováním.“*
 - b) *Každá poznámka mne zaujala.*
 - c) *„Doba ledová začíná oteplováním.“ Taková poznámka mne zaujala.*
 - d) *„Doba ledová začíná oteplováním.“ Stručná poznámka mne zaujala.*
 - e) *Všechny poznámky mne zaujaly.*
 - f) *Následující poznámka mne zaujala: „Doba ledová začíná oteplováním.“*

4. a) Najděte v citátu z knihy mluvnický nedostatek a vypište jej.
- b) Vysvětlete, jak tento nedostatek vznikl.
- c) Větu upravte tak, abyste nalezený nedostatek odstranili.
- d) Uveďte, jaké mluvnické podmínky musí být v takto vystavěných větách splněny, aby tento nedostatek vůbec nemohl nastat.
5. Formulace *doba ledová začíná oteplováním* působí na první pohled jako protimluv, ale obsahově, věcně odpovídá poznatkům vědců zkoumajících zemské klima. Uveďte, které z následujících formulací jsou opravdu věcně nemožné (označte je zakroužkováním příslušných písmen):
- a) *Zavři okenice, ať tu není taková zima.* b) *Zavři okenice, ať tu není takové horko.*
c) *Zavři okenice, ať tu není taková tma.* d) *Zavři okenice, ať tu není takové světlo.*
e) *Zavři okenice, ať tu není takový hluk.* f) *Zavři okenice, ať tu není takové ticho.*
6. V následující větě je nevhodně použito jedno slovo.
Tato silnice je velmi rušná, silničáři na ní napočítali 1000 projetych aut za hodinu.
- a) Vypište toto slovo:
- b) Vysvětlete, proč je jeho užití v dané souvislosti nevhodné.
- c) Větu přeformulujte tak, abyste tento nedostatek odstranili (žádné informace do ní nepřidávejte ani z ní neubírejte).
7. a) Na kousku magnetofonového pásku jsme zachytili skupinu hlásek oddělenou od ostatního textu z obou stran pauzami: [let]. Uveďte na příkladech jednoduchých vět či slovních spojení, co všechno může tato skupina v českém jazyce znamenat.
- b) V počítačovém (popř. strojovém) textu psaném bez použití české klávesnice jsme zaznamenali řetězec písmen oddělený od ostatního textu z obou stran mezerami: *let*. Uveďte na příkladech jednoduchých vět či slovních spojení, co všechno může tento řetězec znaků v českém jazyce znamenat.

Školní kolo Olympiády v českém jazyce 2008/2009 – 35. ročník

I. kategorie

Slohový úkol

O tom se nediskutuje.

Vyberte si situaci, ve které by mohl zaznít tento výrok, a zpracujte ji libovolným způsobem a v libovolném slohovém útvaru. Doporučená délka 25–30 řádek.

Školní kolo OČJ 2008/2009 – 35. ročník – I. kategorie – řešení:

1. Příklad řešení: *Když jsem si listovala Vaší knihou, ... a Když jsem se probírala Vaší knihou, ...*

Bodování: za dvě vhodné úpravy – 2 body;
za jednu vhodnou úpravu – 1 bod.

2. a) i. *Má pěkně nabroušený jazyk.* ii. *Přiběhla s očima navrch hlavy.*
iii. *Neví, kde mu hlava stojí.* iv. *Pro groš by si nechal koleno vrtat.*
b) Příklady řešení: i. *prostořeký/á / výřečný/á;* ii. *vyjevená;* iii. *zanepřázdňený / zmatený;*
iv. *lakomý / šetrný / skoupý.* Uznávejte i jiná vhodná adjektiva.

Bodování: a) za náležité opravy všech rčení – 1 bod;
b) za doplnění výstižných adjektiv u všech 4 vět – 2 body;
za doplnění výstižných adjektiv u 3 vět – 1 bod.

Celkem tedy maximálně 3 body.

3. c) a d); příklad vysvětlení: vypuštěné přívlastky jen zpětně charakterizují jednoznačně vymezený předmět daného děje.

Poznámka: Neuznávejte odpovědi a) a f), protože v nich by bylo třeba změnit slovosled:
Zaujala mne poznámka: ...

Bodování: za správnou odpověď včetně vhodného vysvětlení – 2 body;
za každou chybu odečtete 1 bod (záporné body se nedávají).

4. a) *Řada geologů ... dokazují ...*
b) Příklad řešení: Z podstatných jmen v 1. pádu stojí přísudku blíže ta v záorce, která však nejsou ve funkci podmětu (je to přístavek ve formě vsuvky).

Poznámka: V řešení nevyžadujte znalost termínů zde uvedených v záorce.

- c) Příklady řešení: *Řada geologů ... dokazuje ... / Mnozí geologové ... dokazují ...*
d) Příklad řešení: Uvedený nedostatek nenastane, jestliže bude v přísudku takové sloveso, které má tvar 3. os. č. mn. i j. ozn. způs. přít. času stejný (*vidí, uvádí* atd.), nebo jestliže podmět bude mít stejnou shodu v čísle jako podstatná jména v 1. pádu (vsuvka) stojící blíže k přísudku (*Mnozí geologové – Jiří Kukla a další – dokazují, že...*).

Poznámka: Přihlédněte k tomu, že podle poslední úpravy kodifikace mohou mít slovesa vzorů *trpí* a *sází* stejné „krátké“ zakončení 3. os. č. mn. – viz *uvádí*.

Bodování: a) za nalezení nedostatku – 1 bod;
b) za výstižné vysvětlení – 1 bod;
c) za vhodnou úpravu – 1 bod;
d) za vhodnou odpověď – 2 body; při drobných nedostacích – 1 bod.

Celkem tedy maximálně 5 bodů.

5. c), f).

Bodování: za každou správně označenou formulaci – 1 bod, celkem tedy max. 2 body;
za chybně označenou formulaci odečtete 1 bod (záporné body se nedávají).

6. a) *projetych*
b) Příklady řešení: Přídavné jméno *projety* je odvozeno od trpného přičestí, proto podstatné jméno, ke kterému se váže, nemůže označovat činitele daného děje, ale předmět či osobu dějem zasaženou. / Uvedená formulace znamená, že něco projelo auty, ne auta něčím.
c) Příklad řešení: *Tato silnice je velmi rušná, silničáři napočítali, že po / na ní projede 1000 aut za hodinu.*

Bodování: a) za vypsání správného slova – 1 bod;
b) za výstižné vysvětlení – 1 bod;
c) za vhodnou úpravu – 1 bod.

Celkem tedy 3 body.

7. Příklady řešení: a) *let balónem – mnoho let – led a sníh – LED svítlna;*
b) *let balónem – mnoho let – leť pro náhradní klíče.*

Bodování: a) za 3 a více vhodných možností – 2 body;
za 2 vhodné možnosti – 1 bod.
b) za 3 vhodné možnosti – 1 bod.

Celkem tedy maximálně 3 body.

8. Slohový úkol: Hodnoťte plynulost a návaznost textu, vhodný výběr lexikálních prostředků i větnou stavbu. Přihlížejte i k tvaroslovné a pravopisné správnosti.

Bodování: 0–10 bodů. Využijte celého bodového rozpětí.